

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Cilt: 13 Sayı: 69 Mart 2020 & Volume: 13 Issue: 69 March 2020
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581
Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2020.4019>

TÜRKİYE'DE OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALANINDA GÖRÜLEN SORUNLAR ÜZERİNE GENEL BİR DEĞERLENDİRME

AN OVERALL ASSESSMENT ON THE PROBLEMS OF PRESCHOOL EDUCATION IN TURKEY

Mustafa GÜÇLÜ*
Almıla Elif ALTAN**

Öz

Türkiye'de okul öncesi eğitimin tarihi incelendiğinde yaklaşık olarak yüz-yüz yirmi yıllık bir tarihinin olduğu görülmektedir. Günümüzde okul öncesi eğitimin etkili bir şekilde gerçekleştirilebilmesi ve geleceğe ilişkin planlamalar yapabilmek için geçmişten derslerin çıkarılması gerekmektedir. Bu nedenle sorunlar tarihsel olarak ele alınmalı, bu sorunları çözerek olumlu olarak değerlendirilen yönler ise geliştirilmelidir. Bu araştırmada Türkiye'de okul öncesi eğitim alanında görülen sorunlar, konuya ilişkin yapılan araştırmalar kapsamında ele alınmış, okul öncesi eğitim alanında çalışan öğretmen, yönetici ve program geliştirme uzmanlarına bazı öneriler getirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç çerçevesinde internet ve kütüphane ortamında literatür taraması yapılmıştır. Bu tarama sonucunda amaca uygun bulunan makale ve tezler betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Araştırma sonunda okul öncesi eğitim alanında; program, okul-çevre ilişkisi, öğretmen, yönetim ile denetim ve okulla ilgili sorunlar değerlendirilmiştir. Araştırmada; okul yöneticisi ve müfettişlerin genellikle okul öncesi eğitim alanında uzman olmamaları, okul yöneticilerinin okul öncesi eğitime yönelik olumsuz algıları, öğretmenlerin veli algıları ve okuldaki birçok olumsuzluk nedeniyle motivasyonsuzluk yaşamaları, maddi sorunlar, hazırlanan programların yörelere ve çocuk gelişim düzeylerine uygun olmaması, okul-çevre ilişkisinde velilerin okul öncesi eğitimin gereksizliğine inanması ve öğretmenleri de genellikle çocuk bakıcıları olarak görmeleri, okulların sınıf ve bahçe olarak uygun olmaması gibi bazı sorunlar ön plana çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Eğitim Sorunu, Program, Öğretmen, Okul ve Çevre İlişkisi, Okul Öncesi Eğitim Yönetimi.

Abstract

Considering the history of pre-school education in Turkey, it is seen that it has approximately a history of 100-120 years. It is necessary to learn lessons from the past in order to make preschool education effectively and to make future plans. For this reason, the problems ought to be addressed historically and the aspects evaluated as positive should be developed by solving these problems. In this research, the problems seen in the field of preschool education are dealt within the context of researches on the subject and it is aimed to make suggestion for teachers, administrators and curriculum specialists working in preschool education. A literature review was made on the internet and library in accordance with this purpose. As a result of this search, articles and the theses found fit for the purpose were evaluated with descriptive analysis method. At the end of the research, program, school-environment relationship, teacher, management and supervision, and school-related problems in the field of preschool education were evaluated. Findings obtained from the research point out that school administrators and supervisor are not generally experts in preschool education, school administrators have negative perceptions about pre-school education. Moreover, teachers' perceptions about the parents and lots of negative things in the school environment causes demotivation for the teachers and there are some financial problems, the programs are not suitable for the regions and child development levels. In addition, parents believe that preschool education is unnecessary and they often see teachers as childminders.

Keywords: Preschool Education, Education Problems, Relationship Between School, Teacher and Environment, Preschool Education Management.

* Doç. Dr., Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü B-322 Kayseri, mguclu@erciyes.edu.tr

** Arş. Gör., Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Kayseri, aeselcuklu@erciyes.edu.tr

1. Giriş

Okul öncesi eğitimle ilgili farklı tanımlar görmek mümkündür. Bu tanımlarda öne çıkan bazı özellikler bulunmaktadır. Yaş kademesi olarak 0-72 aylık çocukların eğitimlerini kapsayan bu dönemde çocukların gelişim düzeyi ve bireysel özelliklerine uygun, uyarıcı bakımından zengin bir çevre sunulmaktadır. Kültürel ve evrensel değerlere uygun olarak gerçekleştirilen bu eğitim kademesinde çocuklar; sadece zihinsel açıdan değil aynı zamanda bedensel, duygusal ve sosyal açıdan da gelişimlerinin sağlanması hedeflenmektedir. Temel eğitim bütünlüğü içerisinde değerlendirilen okulöncesi eğitimin önemli amaçları arasında çocukların ilköğretime hazırlanması da bulunmaktadır (Gürkan, 2004).

Okulöncesi eğitim, üstlenmiş olduğu görevler olarak incelendiğinde ulusal olduğu kadar çok önemli evrensel amaçları gerçekleştirmek üzere ortaya çıktığı görülmektedir. Bu eğitim kademesindeki eğitimin evrensel amaçlarının toplumsal, eğitici ve gelişimsel amaçlar olmak üzere üçe ayrıldığı görülmektedir (Oktay, 2002). Türkiye’de okulöncesi eğitim kademesinin ulusal ve evrensel amaçlarının gerçekleştirilebilmesi için bakanlık bünyesinde hazırlanan okul öncesi eğitim programları uygulanmaktadır.

Okulöncesi eğitim programları bilimsel, toplumsal ve teknolojik gelişmelerden etkilenmekte, bireyin, toplumun ve konu alanının ihtiyaçları doğrultusunda sürekli olarak yenilenmektedir. İçinde bulunduğumuz yüzyılda bilim ve teknoloji baş döndürücü bir hızla değişmektedir. Yaşanan bu gelişmeler sosyokültürel ve ekonomik hayat yanında aile hayatını da derinden etkilemektedir. Yaşanan bu değişimlerle birlikte artık çocukların eğitiminde anne babalar yetersiz kalmaktadır. Bilişsel gelişimin çok hızlı olduğu ve birçok gelişim alanında olduğu gibi kişilik gelişiminin de temellerinin atıldığı okulöncesi eğitim sürecinde çocukların nitelikli bir şekilde gelişimlerinin sürdürülebilmesi için tek başına aile tarafından verilen eğitim yetmemektedir (Katrancı, 2014). Çocukların daha sonraki dönemlerde birçok alanda başarılı olabilmeleri okul öncesi eğitim dönemindeki gelişmelere bağlıdır. Okulöncesi eğitim döneminde çocuklar fiziksel, bilişsel sosyal-duygusal açıdan hızlı bir gelişim gösterdikleri için okulöncesi eğitime özel bir önem verilmelidir.

Literatür incelendiğinde okulöncesi eğitimin çok sayıda yararından söz edilmektedir. Çocukların bu eğitim kademesinde kazandıkları yeterliliklerin, onların daha sonraki yaşamlarında akademik, sosyal ve psikolojik açıdan birçok olumlu etki göstermesi okulöncesi eğitimin en fazla vurgulanan yararlarından olmaktadır (Aslanargun ve Tapan, 2012).

İçinde bulunduğumuz yüzyılda ülkeler okulöncesi eğitime sadece bireysel fayda açısından değil aynı zamanda toplumsal faydalar nedeniyle önem vermektedirler. Özellikle bu eğitim kademesinin amaçları analiz edildiğinde bu amaçların sadece bireysel değil aynı zamanda toplumsal yönlerinin olduğu görülmektedir. Artık günümüzde tüm toplumlar, toplumsal gelişimde eğitimin en önemli araçlardan birisi olduğunu kabul etmektedirler. Birçok ülke çocuklarının sosyal-duygusal, fiziksel ve bilişsel bakımdan en iyi şekilde gelişmeleri ve onların hayatta başarılı birer birey olmalarını arzu etmektedir (Başer, 1996). Bu nedenle artık günümüzde sağlıklı, nitelikli ve topluma yararlı bireyler yetiştirmek birçok ülkenin eğitim politikalarının içinde önemli bir yer tutmaktadır (Tok, 2002).

Türkiye’de okulöncesi eğitimle ilgili resmi anlamdaki ilk girişimler 2. Meşrutiyet döneminden itibaren görülmektedir. Daha öncesinde özel ana mektepleri açılmakla beraber ilk resmi ana mektepleri 1912 ve 1913 yıllarındaki Balkan Savaşları’ndan sonra açılmaya başlanmıştır (Başal, 2007). Bu eğitim kurumlarına öğretmen yetiştirmek için de 1913 - 1914 eğitim-öğretim döneminde Darulmuallimat bünyesinde bir Ana Muallime sınıfı açılmıştır (Akyüz, 2018). Cumhuriyet döneminde Osmanlı döneminde zayıf bir okulöncesi eğitim devralınıştır. Son yıllarda, özellikle şehir merkezlerinde kamu kurumlarına bağlı okul öncesi eğitim kurumlarının sayısı hızlı bir artış göstermektedir (Polat ve Çelmeli, 2015). Fakat gelişmiş ülkelerle karşılaştırıldığında okulöncesi eğitimin hala istenen seviyede olmadığı görülmektedir. Tüm gelişmiş ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de okulöncesi eğitimin istenen seviyeye gelebilmesi için sorunların tespit edilmesi, belirlenen sorunların çözümü için politikalar üretilmesi gerekmektedir. Bu araştırmada da Türkiye’de okulöncesi eğitimle ilgili sorunlar, araştırma sonuçları açısından ele alınmış ve bazı öneriler getirilmiştir.

2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de okul öncesi eğitimle ilgili sorunları konuya ilişkin yapılan araştırma sonuçlarından hareketle ortaya koymak, eğitim politikacılarına, öğretmenlere, okul yöneticilerine ve program geliştirme uzmanlarına bazı öneriler getirmektir. Bu amaç çerçevesinde şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Türkiye’de okul öncesi eğitim alanında yönetim konusunda yaşanan sorunlar nelerdir?
2. Türkiye’de okul öncesi eğitim alanında okulla ilgili yaşanan sorunlar nelerdir?

3. Türkiye’de okul öncesi eğitim alanında okul-çevre ilişkileri konusunda yaşanan sorunlar nelerdir?
4. Türkiye’de okul öncesi eğitim alanında öğretmen konusunda yaşanan sorunlar nelerdir?
5. Türkiye’de okul öncesi eğitim alanında uygulanmakta olan öğretim programları konusunda yaşanan sorunlar nelerdir?

3. YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma, tarama (betimsel) modelinde gerçekleştirilmiştir. Karasar’a (2005) göre tarama modeli, var olan durumu aynen resmetmeyi esas almaktadır. Yapılan araştırmada Türkiye’de okul öncesi eğitim alanında yaşanan sorunlar ele alınmıştır. Araştırmada ayrıca nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman inceleme yöntemi beş adımda gerçekleştirilmektedir. Bunlar; dokümanlara ulaşma, orijinaliği kontrol etme, dokümanları anlama, verileri analiz etme ve veriyi kullanmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Evren ve Örneklem

Türkiye’de bu güne kadar okul öncesi eğitimle ilgili yazılan makale, kitap ve tezler araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Bu araştırmalardan okul öncesi eğitimin sorunları ile ilgili olanlarından güncel olanları ise araştırmanın örneklemi oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı ve Analizi

Araştırmanın verileri doküman incelemesi tekniğiyle elde edilmiştir. Bu çerçevede öncelikle “okul öncesi eğitim”, “okul öncesi eğitimin sorunları”, “okul öncesi eğitimde öğretmen”, “okul öncesi eğitim programı”, “okul öncesi eğitimde denetim”, “okul öncesi eğitimde finansman” ve “okul öncesi eğitimde fiziki imkânlar” gibi anahtar kelimelerle kütüphane ve internet ortamında taramalar yapılmıştır. Araştırmanın amacına uygun bulunan makale, tez ve kitaplar belirlenmiş ve temin edilmiştir. Daha sonra ise bu makale, kitap ve tezler okul öncesi eğitim sorunları açısından analiz edilmiştir. Okul öncesi eğitimle ilgili sorunlar içinde bulunulan zamana göre farklılıklar gösterdiği için çok eski yıllar da yayımlanmış makale ve tezler değerlendirmeye alınmamıştır.

Verilerin analizi ve yorumlanmasında betimsel analiz yönteminden yararlanılmıştır. Betimsel analizde, Türkiye’de okul öncesi eğitimin sorunlarıyla ilgili maddeleri çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla zaman zaman doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Betimsel analizin amacı, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenmiştir. Daha sonra yapılan betimlemeler açıklanmış, yorumlanmış ve sonuçlara ulaşılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerine uygun bulgulara yer verilmiş ve konu ile ilgili yorumlarda bulunulmuştur.

4.1. Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim Alanında “Yönetim Konusunda” Yaşanan Sorunlar

Bu başlık altında ele alınan sorunlara bakıldığında; karar sürecine katılamama, yeterli sayıda ve nitelikte yardımcı personel sağlanamaması, denetleme sürecinde müfettişlerin okul öncesi eğitim konusunda uzman olmamaları, yöneticilerin okul öncesi eğitim hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları, yöneticilerin eğitim ortamını etkileyebilecek eksiklikler konusuna yeterince önem vermemeleri, yöneticilerin teknolojiye önem vermemeleri, bütçe yetersizliği ve aidatların alınamaması, veli amaçları ile okul amaçlarının uyumlu olmaması gibi sorunların ele alındığı görülmektedir.

Yönetim kaynaklı sorunların başında okul yöneticilerinin okulöncesi eğitim alanında uzman olmamaları gelmektedir. Araştırmalar Türkiye’de okul öncesi eğitim yöneticilerinin, okul öncesi eğitim hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını gösterdikleri gibi bu alandaki eğitimi yeterince önemsemediklerini göstermektedir (Kılıç, 2019; Uçar Kalan, 2015). Bu durum bazı sorunları ön plana çıkarmaktadır. Teknolojik gelişmelerin eğitimi derinden etkilediği günümüzde okul müdürlerinin bir çoğu okul öncesi eğitimde teknoloji kullanımının önemi konusunda farkındalığa sahip değildir. Okulda bulunan yöneticilerin okul öncesi eğitim konusunda yeterli bilgiye sahip olmamaları eğitim -öğretim ve öğretmenlere yardım vb. konuları da olumsuz etkilemektedir. Her şeyden yöneticiler öğretim sürecinde gerekli olan yardımcı personel, materyal yanında sınıfın fiziksel koşullarına da önem vermemeleri nedeniyle öğretmenlere yeterli desteği sağlayamamakta, bu durum ise okul öncesi eğitimi olumsuz etkilemektedir. Bunun yanında okul

öncesi eğitim alanında görev yapan okul yöneticileri, eğitim amaçlı olarak gerçekleştirilecek gezi ve sosyal etkinlik konularına yeterli duyarlılık göstermemeleri nedeniyle öğretmene yeterli desteği sağlayamamaktadırlar. Büte ve Balcı'ya (2010) göre öğretmenlerin karar alma sürecine katılamaması da önemli yönetsel sorunlar arasında bulunmaktadır. Bu durumun en önemli nedeni, anasınıfı bölümünün bina olarak ilkokuldan ayrı olmaması ve öğretmenlerin çalışma saatleri çerçevesinde teneffüs aralarının olmamasıdır.

Öğretmenler, özellikle okul öncesi eğitim yöneticilerinin program hakkında yeterli bilgiye sahip olamamaları nedeniyle sorun yaşamakta, bu nedenle de sınıf içi faaliyetleri planlamada okul idaresi ile karşı karşıya kalabilmektedirler (Kök ve diğerleri, 2007; Öztürk, Kaya ve Durmaz, 2007). Bilindiği gibi okulda bir öğretim programının başarısı sadece öğretmenlerle değil aynı zamanda veli ve okul öncesi eğitim yöneticilerinin desteği ile mümkün olmaktadır. Dağlı ve Han'a (2017) göre eğitim alanında uzun vadeli plan ve programların bulunmaması, müfredatın sık olarak değişmesi, Milli Eğitim Bakanlığı'nın yanlış politikaları, okul öncesi eğitimin diğer eğitim kademelerine göre daha az desteklenmesi, ikili öğretim uygulamaları ve finansal sorunlar alanında da öğretmenler yönetsel sorunlar yaşamaktadırlar.

Okul yöneticilerinin okul öncesi eğitim konusunda yeterli bilgiye sahip olmamaları ve önemi konusunda farkındalık yaşamamaları nedeniyle öğretmenlerin eğitim öğretim ile ilgili sorunlarına, istek ve taleplerine kayıtsız kalabilmektedirler. Bu durum öğretmen ve yöneticiler arasında ayrışmaya ve iletişim sorunlarının yaşanmasına neden olmaktadır (Kılıç, 2019; Öztürk, Kaya ve Durmaz, 2015).

Yöneticilerin okul öncesi eğitimle ilgili kendilerinden kaynaklanan sorunlar yanında, kendileri de görevlerini yerine getirmek için çabalarken ortaya çıkan bazı sorunlar da onların başarılarını olumsuz etkileyebilmektedir. Bu sorunların başında maddi yetersizlik ve yardımcı personel sayısının ve niteliğinin yeterli olmaması gelmektedir. Bunun yanında velilerin de anasınıfı eğitim-öğretim çalışmalarına kayıtsız kalmaları bu alanda başarıyı zorlaştırmaktadır. Okul yöneticileri okulda öğretmenlerle, velilerle ve ilgili diğer yaşadıkları sorunlarla baş edebilmek için toplantı vb. etkinlikler yaparak sorunlarını çözmeye çalışırken finansal sorunlarla baş edememektedirler (Demir Yıldız, 2018). Okul öncesi eğitimde finansal sorunların kaynağı ise ekonomik alanda görülen yetersizlikler ve okul öncesi eğitimin önemsenmemesidir. Okul yöneticisi ve öğretmenler zaman zaman kendilerinin de okul eğitimi için harcamada bulduklarını belirtmekte, veliler ise aidat vb. katkıların alınmasına karşı çıkmakta, bu alandaki giderlerin devlet tarafından karşılanması gerektiğine inanmaktadır (Saklan, 2011). Okul aidatlarının toplanmasında yaşanan sorunlar sınıfta eğitim-öğretim çalışmalarını olumsuz etkilemektedir. Yeterli bütçe olmaması gibi nedenlerle sınıflara yeterli sayı ve nitelikte materyal ve oyuncak alınmamaktadır (Kılıç, 2019).

Yine sınıf içinde yeterli nitelikte yardımcı personel olmaması öğretmenler kadar okul yönetimini olumsuz etkilemektedir. Yardımcı personelin yetersiz olduğu okullarda sınıf temizliği ve sınıf düzeni konusunda sorunlar yaşanmaktadır. Bu durumda sınıfın temizliği, sınıf düzeni, öğrencilerin beslenme ve bakımları ile ilgili ihtiyaçlar öğretmenler ya da gönüllü veliler aracılığıyla giderilmeye çalışılmaktadır (Can ve Kılıç, 2019; Sabancı, Altun ve Altun, 2018).

Okul yöneticileri, velilerin okul öncesi eğitime yönelik bakışları nedeniyle de sorunlar yaşamaktadır. Bu çerçevede velilerin eğitim seviyesi, çocukların okula uyumlarının hızlandırılmaması, çocukların şiddete meyilli olarak okula gelmeleri, velilerin öğretmenleri bakıcı olarak görmesi gibi nedenler sadece öğretmenleri değil okul yöneticilerini de zor durumda bırakmaktadır (Ekinci, 2019). Okul amaçları ile veli amaçlarının örtüşmemesi bu alanda başarıyı olumsuz etkilemektedir (Büte ve Balcı, 2010).

Yönetim alanında görülen bir diğer sorun da denetimle ilgilidir. Tıpkı okul yöneticilerinde olduğu gibi denetim işinde görevli müfettişlerin de okul öncesi eğitime hâkim olmamaları, bu alanda uzman olmamaları en önemli sorun olarak görünmektedir. Bu nedenle müfettişlerin çağdaş rehberliğin bir gereği olan rehberlik faaliyetlerinin çok yetersiz kaldığı anlaşılmaktadır. Müfettişler teftiş sürecinde rehberlikten ziyade daha çok öğretmenleri denetleme işi ile ilgilenmekte, öğretmenlerin eksikliklerini belirleme yönünde tutum ve davranış sergilemektedirler. Böyle bir süreçte öğretmenler tedirginlik yaşamaktadır. Araştırmalar müfettişlerin rehberlik yerine denetime ağırlık veren bir teftiş gerçekleştirmelerinin öğretmenleri olumsuz etkileyeceğini göstermektedir. Oysa öğretmenler müfettişlerin sadece eksik olan yerlerini eleştirmelerini değil aynı zamanda kendisine rehberlik etmesini de istemektedir (Ertör, 2015). Oysa araştırmalar okul öncesi eğitim alanında eğitim alan müfettişlerin eğitim-öğretim dönemi başında öğretmenlere rehberlik yapılmasının sadece yöneticilere değil aynı zamanda öğretmenlere de büyük katkı sağladıklarını göstermektedir (Ayдын, 2017).

Araştırmalara göre çok sayıda öğretmen denetim sürecini bir kontrol süreci olarak değerlendirmektedirler. Öğretmenler, genellikle okul öncesi eğitim alanına uygun bir denetim anlayışının

bulunmadığına inanmaktadırlar. Ayrıca öğretmenler, müfettişler tarafından yapılan evrak kontrolü ve öğrenci düzeyinin belirlenmesi çalışmalarının, okul öncesi eğitimde öğrencilerin standart başarı testleri ile değerlendirilmemesi anlayışına ters düştüğü görüşündedirler. Diğer yandan öğretmenler denetmenlerin rehberlik çalışmalarını yetersiz bulmakta, mesleki gelişimine katkı sağlaması beklenen denetim uygulamalarının olumlu etkilerinin olmadığına inanmaktadırlar. , Ayrıca öğretmenler teftiş sürecinde okulda yapay bir ortamın oluştuğuna inanmakta, bu süreçte stresin hâkim olduğunu düşünmektedirler. Araştırmalar okul öncesi eğitimde denetim sürecinin öğretmenlerin motivasyonlarını ve iş doyumlarını olumsuz etkilediğini göstermektedir (Büte ve Balcı, 2010; Türkdemir, 2013).

4.2. Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim Alanında “Okulla” İlgili Yaşanan Sorunlar

Bu başlık altında başlıca ele alınan sorunlar; fiziki donanımın (bina, okul bahçesi vb.) yetersizliği, araç-gereç ve materyallerin eski olması, sınıf büyüklüklerinin amaca uygun olmaması, sınıflarda farklı yaşlarda öğrenci bulunması gibi sorunlara yer verilmiştir.

Okulla ilgili öncelikli sorun, fiziksel sorunlar olarak ifade edilmektedir. Fiziksel sorunlar da daha çok okul bahçesinin yetersizliği gibi açılardan değerlendirilmektedir. Çocukların önemli ihtiyaçlarından biri olan oyun ihtiyaçlarının karşılanması için gerekli alanların kısıtlı olması okulda istenmeyen durumların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu yetersizlik sonucu çocuklar sınıflarda kapalı kalmakta, enerjilerini atacak başka bir ortam bulamamaktadırlar. Araştırmalar, okul öncesi eğitim alanında görev yapan öğretmenlerin okullarda ve okul bahçelerinde çocukların fiziksel etkinlikler yapabilecekleri ve oyun oynayabilecekleri alanlar olmamasını eleştirdiğini göstermektedir. Yine araştırmalara göre ayrı bir yemekhanenin olmaması, yemekhanelerin sınıflarla birleşik olması olumsuz durum olarak değerlendirilmektedir (Aktankerem ve Cömert, 2006; Kılıç, 2019; Sabancı, Altun ve Altun, 2018; Sumeli, 2015).

Okul öncesi eğitimde öğrencilerin yaşları nedeniyle çok sayıda velinin okula gediği görülmektedir. Bunun yanında çocuğunun durumu hakkında öğretmenlerle görüşmek için okula gelen velilerde bulunmaktadır. Okulda velilerle yapılacak görüşmelerin çocukların bulunmadığı ayrı bir odada daha yararlı olması beklenmektedir. Fakat araştırmalar okul öncesi eğitimin verildiği okullarda velilerle görüşmek için ayrı bir mekanın olmadığını, bu durumun olumsuzluk yarattığını göstermektedir (Çetinkaya, 2010).

Okul öncesi eğitimde okulla ilgili ele alınan bir diğer sorun sınıflarla ilgilidir. Bu konuda yapılan araştırmalar, sınıfların okul öncesi eğitim in gereklerine ve öğrenci gereksinmelerine cevap vermekten uzak olduğunu ortaya koymaktadır. Sınıf büyüklüklerinin çocuk sayıları bakımından ele alındığında yetersiz olduğu görülmekte, bu durum drama ve oyun gibi çocukların hareketli olacakları faaliyetleri olumsuz etkilemektedir. Çocukların sıra ile etkinliğe katılmaları sınıf büyüklüğünün uygun olmaması nedeniyle zor olmakta, çocuklarla birebir ilgilenme ve çocuklarla kurulan iletişimi olumsuz etkilemektedir. Araştırmalara göre sınıf büyüklüklerinin öğrenci sayısına göre küçük olduğu durumlarda verimli bir eğitim-öğretimi olumsuz etkilediğini göstermektedir. Yine konuya ilişkin yapılan araştırmalara göre sınıf büyüklüğünün öğrenci sayısına oranla küçük olduğu durumlarda öğretmenlerin etkinlik hazırlama ve sınıfa hâkimiyeti güçleşmekte, çocuklarla iletişim zorlaşmaktadır (Ertör, 2015; Kılıç, 2019; Kök ve diğerleri, 2007; Yalçın ve Yalçın, 2018).

Okul öncesi eğitimde okulla ilgili bir diğer sorun da öğrenme merkezleri ile ilgilidir. Bilindiği gibi okulların çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına hitap etmeleri oldukça önemlidir. Okul öncesi eğitim kurumlarındaki öğrenme merkezlerinin en önemli amaçlarından birisi de çocukların bu ilgi ve ihtiyaçlarını karşılamasıdır. Araştırmalar okullarda öğrenme merkezleri olduğunu, fakat öğrenme merkezlerinde bulunan oyuncaklarının hem sayıca yetersiz hem de eski olduğunu göstermektedir. Bu nedenle araştırmalar okullarda öğrenme merkezlerindeki oyuncaklarının çeşitlendirilmesi, drama ile ilgili malzemelere ağırlık verilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Çetinkaya, 2010).

Okulların güvenliği ele alınan bir diğer sorundur. Okul öncesi eğitime devam eden öğrencilerin gelişim özellikleri, okullarda alınması gereken güvenlikle ilgili önemleri etkilemektedir. Araştırmalar okul yönetiminin iş sağlığı ve güvenliği denetimi yapmasının önemini vurgulamakta, lavabo ve klozetlerin güvenliğinin sağlanması için gerekli düzenlemelerin yapılmasını vurgulamaktadır (Sumeli, 2015).

Yönetim konusunda ele alınan konulardan birisi bağımsız anaokulları ile ilgilidir. Türkiye’de anaokulları ilköğretim bünyesinde açılabilirdiği gibi bağımsız olarak da açılabilmektedir. Bağımsız anaokullarının sayısı ilköğretim bünyesinde faaliyette bulunan okulların sayısından oldukça azdır. Aşırı talebin olduğu bu okullara bağımsız anaokullarının sayı bakımında yetersiz olması sebebiyle yeterince cevap verilememektedir (Büte ve Balcı, 2010).

Türkiye’de okul öncesi eğitim kurumları genellikle ilköğretim kurumlarının bünyelerinde yer almaktadır. Bağımsız anaokulları olsa da bunlar az sayıdadır. Oysa araştırmalar öğretmen ve yöneticilerin okul öncesi eğitim kurumlarının bağımsız olması gerektiği konusunda birleştiğini göstermektedir. Bunun en önemli nedeninin okul çalışanlarının karar alma sürecine katılamaması olduğu dile getirilmektedir (Büte ve Balcı, 2010).

4.3. Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim Alanında Okul-Çevre İlişkileri Konusunda Yaşanan Sorunlar

Bu başlık altında, okul öncesi eğitimin gereksiz görülmesi, anne-baba ilgisizliği, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde veli ve çocukların Türkçe bilmemesi (özellikle son dönemde Suriye’den alınan göçlerle bu sorun Türkiye’nin bir çok yerinde görülmeye başlanmıştır), velilerin çocuklarının eğitimi ile ilgili olarak öğretmenlerle iletişim kurmaması ve velilerin öğretmenleri çocuklarının bakıcısı olarak görmeleri ile ilgili sorunlar ele alınmıştır.

Okul-çevre ilişkisi konusunda yaşanan en önemli sorun, okul öncesi eğitimin gereksiz görülmesidir. Yapılan araştırmalara göre veliler, okulöncesi eğitim kurumlarında yapılan çalışmalarının yeri ve önemi hakkında farkındalığa sahip değildir. Onlara göre bu okullar daha ok çocukların zaman geçirecekleri yerler olarak görülmektedir. Anne ve babaların bu tutumları okuldan beklenen başarının ortaya çıkmasını engellemekte, okulda öğrenilen bilgilerin evde tekrar edilmesi zorlaşmaktadır. Öğretmenler üzerinde yapılan araştırmalar, bu ailelerden gelen çocukların etkinliklere katılmada isteksiz oldukları ve genellikle de başarılı olmadıklarını ortaya koymaktadır (Büte ve Balcı, 2010; Yalçın ve Yalçın, 2018). Araştırmalar okul öncesinde istenen başarının yakalanabilmesi için okul öncesi eğitimi hakkında farkındalık yaratılması, yönetici ve öğretmenlerin teşvik edici yöntemler konusunda arayış içinde olmaları gerektiğini belirtmektedir (Büte ve Balcı, 2010). Okula olan ilgisizlik o kadar büyük boyutlara ulaşmıştır ki bazı öğretmenler görev yaptıkları yerlerde okulların kapanma tehlikesi ile karşı karşıya olduğunu ifade etmektedir (Ertör, 2015).

Okul ve çocukla daha az ilgilenen çocuklar yanında çocuklarıyla gereğinden fazla ilgilenen ailelerin çocuklarında da önemli sorunlar yaşanmaktadır. Araştırmalar çocuklarıyla gereğinden fazla ilgilenen, ya da tek çocuğa sahip olan ailelerin çocuklarının da uyum problemi yaşadıkları, tek başlarına bir şey yapmaktan çekindikleri ve genellikle de etkinlikleri yapmada isteksiz oldukları görülmektedir (Yalçın ve Yalçın, 2018). Bunun yanında aile içinde görülen olumsuz davranış örneklerinin okulda da devam ettirilmek istenmesi okul hayatını olumsuz etkilemektedir (Ertör, 2015). Çocukların yeme bozuklukları, evde elektronik cihazlarla çok fazla zaman geçirmeleri yine okul başarısını olumsuz etkilemektedir (Ekinci, 2019).

Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde görev yapan öğretmenler üzerinde yapılan araştırmalarda önemli sorunlardan birisi aile ve çocukların Türkçe bilmemeleri nedeniyle başarılı olunamadığı ile ilgilidir. Bu konuda yapılan araştırmalarda anne ve babaların çocuklarını okula getirmede isteksiz oldukları, anne ve babaların Türkçe konuşmaması ve öğretmenlerin ev ziyaretlerine velilerin isteksiz bakmaları gibi sebepler çocukların başarılarını olumsuz etkilemektedir. Gerek dil ve gerekse velilerin Türkçe bilmemeleri okul ve çevre arasındaki iletişimsizliğin en önemli sebebi olarak görünmektedir (Aktankerem ve Cömert, 2006).

Okul -veli ilişkisinde sadece velilerden değil okuldan kaynaklanan sorunlara yönelik araştırma sonuçları da bulunmaktadır. Okul-veli ilişkisinde velilerin fikirlerinin dikkate alınmaması, okul idaresinin zaman zaman yetersiz kalması, kayıt parası istenmesi, temizlik yanında emniyet probleminin de yaşanması velilerin okula olan bakışını olumsuz etkilemekte bu durum okula olumsuz yansımaktadır. Ayrıca öğretmenlerin sınıflarda öğrencilerle iletişim kurarken zaman zaman bağırması, fazla beklentiye sahip velilerin bu beklentilerine cevap alamamaları velilerin okula yine olumsuz yaklaşımlarına sebep olmaktadır (Ekinci, 2019).

Oku-çevre ilişkisinde yaşanan bir diğer sorun da velilerin çocuklarını tam olarak tanımamaları ve bu konuda öğretmenlerin yönlendirmelerini dikkate almamalarıdır. Bu süreçte öğretmenlerin özellikle aileler tarafından bakıcı olarak görmeleri ciddi sorunlara neden olmakta, öğretmenlerin motivasyonları bu durumdan olumsuz etkilenmektedir (Kılıç, 2019). Okul öncesi eğitimde görev yapan öğretmen ve veliler üzerinde yapılan araştırmalarda en büyük beklenti “veli eğitiminin” mutlaka yapılmasıdır (Aydın, 2017).

4.4. Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim Alanında Öğretmenlerle İlgili Yaşanan Sorunlar

Bu bölümde öğretmenlerin mesleklerini yaparken yaşamış oldukları sorunlara, öğretmenlerin ortak sınıf kullanımının yarattığı sorunlara, öğretmene sağlanan teneffüs imkânlarının sınırlı olması, velilerin “bakıcı” vb. algıları ile ilgili sorunlara ve okulda eğitim-öğretim sürecine velilerin katkı vermemesi ile ilgili sorunlara yer verilmiştir.

Okul öncesi eğitimde öğretmenlerin kendilerini yetkin ya da yetersiz olarak görmeleri başarılarını etkilemektedir. Öğretmenlerin güçlü ve zayıf yönleri ile ilgili yapılan bir araştırmada; öğretmenlerin büyük

çoğunluğunun sınıf yönetimi konusunda kendilerini yetersiz gördüklerini, ödül-ceza ve pekiştiricileri etkili bir şekilde kullanmakta zorlandıkları, sınıfta görülen davranış problemlerine etkili bir şekilde müdahale edemedikleri ve zamanı verimli bir şekilde kullanamadıkları sonucuna varılmıştır (Kök ve arkadaşları, 2007).

Okul öncesi eğitimde öğretmenlerin zorlandıkları konulardan birisi de soyut olan konuların öğretiminde görülmektedir. Özellikle fen ve doğa etkinlikleri ile deneylerin gerçekleştirilmesinde, sanat etkinlikleri yanında değerler eğitimine yönelik etkinlikleri uygulamada öğretmenler büyük zorluklarla karşılaşmaktadırlar (Yalçın ve Yalçın, 2018).

Öğretmenlerin sadece sınıf içinde kalması, başta karar alma sürecine katılma gibi birçok konuda olumsuzluk yaratmaktadır. Bu durumun en önemli sebeplerinden birisi de okuldaki teneffüs arasının olmamasıdır. Sadece öğretmenler değil aynı zamanda yöneticiler de mevzuatın yetersiz olduğunu dile getirmekte, teneffüs sürelerinin çok kısa olduğunu düşünmektedirler. Yönetmeliklerde (OÖE ve İKY, 2014) okul öncesi eğitimin süresi altı etkinlik saati olarak belirlenmiş, öğretmenlere çok fazla teneffüs hakkı tanınmamıştır (Can ve Kılıç, 2019; Kılıç, 2019; Sabancı, Altun ve Altun, 2018).

Öğretmenlik mesleği çok gelir getiren bir meslek olarak görülmemektedir. Bunun yanında okul öncesi eğitim öğretmenlerinin sınıflarında yaptıkları etkinliklerde kendilerinin de para harcama zorunda kalmaları onları zor durumda bırakmaktadır. Öğretmenlerin ekonomik olarak yetmedikleri yerlerde ilgili materyalin alınmaması da sınıftaki öğretimi olumsuz etkilemektedir. Okulda aidatların toplanmasında zorluk yaşanması, bunun yanında velilerin toplanan aidatların eğitim-öğretim için harcandığına inanmaması gibi durumlar da öğretmenlerin motivasyonlarını olumsuz etkilemektedir. Anasınıflarının ilköğretimde bağımsız olmaması ve bunun yanında bağımsız bir bütçelerinin olmaması yine öğretmenleri zor durumda bırakmaktadır.

Okul öncesi eğitimde öğretmenler arasında yaşanan iletişim soruları da başarıyı etkilemektedir. Öğretmenlerin aynı sınıfı kullanmaları, ortak bir planın olmaması nedeniyle rekabetin olmaması yaşanan kıskançlıklar birer sorun olarak görülmektedir (Öztürk, Kaya ve Durmaz, 2015).

Okul öncesi eğitim alanında öğretmenlere toplum içinde hak ettikleri değerin verilmemesi onların motivasyonlarını olumsuz etkilemektedir. Bu konuda yapılan araştırmalarda öğretmenler; velilerin olumsuz tutum ve davranışlarından, velilerin öğretmenleri birer bakıcı olarak görmelerinden ve kendilerini değersizleştirmelerinden rahatsız olmaktadır. Bunun yanında öğretmenlerin velilerin ilgisizliğinden, okuldaki etkinliklere katılmamalarından ve velilerin eğitimsiz olmalarından da olumsuz etkilenmektedir (Ekinci, 2019).

Okul öncesi eğitimde öğretmenler yöneticilerle olan ilişkilerinden dolayı da sorun yaşamaktadırlar. Yöneticilerin alanlarında uzman olmamalarına rağmen öğretmenlerin yaptıkları çalışmalara müdahil olmaya çalışmaları, yöneticilerin tutarsız davranışları, yöneticilerin öğrenci ve velileri tanımaması gibi sorunlar da öğretimi dolaylı da olsa olumsuz etkilemektedir (Ekinci, 2019).

Öğretmenlerin tüm eğitim kademelerinde olduğu gibi okul öncesi eğitim alanında da sınıf içi başarılarını etkileyen en önemli değişkenlerden birisi öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyeleridir. Çocuklarının hazırbulunuşluk seviyelerinin yeterli olmaması, öğrenciler arasında yaş farkının görülmesi, öğrencilerin okula uyum problemi yaşamaları, öğretmenlerin yetiştikleri kültürle görev yaptıkları kültürlerin birbirinden farkı olması görevlerini zorlaştırmaktadır (Ekinci, 2019).

Okul öncesi eğitim öğretmenleri programı uygulama sürecinde de sorunlar yaşamaktadırlar. Bu konuda yapılan araştırmalarda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı kreş ve gündüz bakım evlerinde görev yapan öğretmenler, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim bünyesindeki ve bağımsız anaokullarına oranla daha fazla sorun yaşamaktadırlar (Arslan, 2017; Budunç, 2007).

4.5. Türkiye'de Okul Öncesi Eğitim Alanında Uygulanmakta Olan Öğretim Programları Konusunda Yaşanan Sorunlar

Bu başlık altında ele alınan başlıca sorunlar; programın yeterince açık olmaması, programın öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını karşılamaktan uzak olması, okula başlama yaşının düşmesi ile birlikte sınıf içindeki yaş gruplarının farklılaşması, programın doğu ve güneydoğu bölgelerinde dil problemi yüzünden uygulanmasında zorluklarla karşılaşılması ve öğretmenlerin programın yapısı ve uygulanması ile ilgili yeterince bilgi sahibi olmamaları ile ilgili sorunlardır.

Program konusunda ele alınan sorunlardan birisi, 4+4+4 eğitim sistemi değişikliği ile ilgili sorunlardır. Sistem değişikliğinin okul öncesi eğitime önemli etkileri bulunduğu belirtilen araştırmalarda özellikle okula başlama yaşının düşmesiyle birlikte sınıflarda yaş farkının bariz bir şekilde ortaya çıktığı, bu durumun da eğitim-öğretim faaliyetlerini olumsuz etkilediği vurgulanmaktadır (Aydın, 2017; Budun, 2007).

Okul öncesi eğitim programları ile ilgili bir diğer önemli sorun da programın öğretmenler tarafından kolay anlaşılır olmasıdır. Fakat araştırmalar öğretmenlerin okul öncesi eğitim programlarının uygulama aşamasında kazanım ve göstergelerin yeterince açık olamaması nedeniyle sorun yaşadıklarını, programların çocukların içinde yetiştikleri toplumun özelliklerini yansıtmadığını ve çocukların gelişim düzeyi açısından da uygun olmadığı gibi eleştirileri ortaya koymaktadır (Yalçın ve Yalçın, 2018). Günümüzde bu sorunun programın kendisinden ziyade öğretmenlere, yeni programın hizmetiçi eğitim vb. etkinliklerle öğretmenlere tanıtılmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Programların yerel özellikleri dikkate alınmadan hazırlanması yine önemli sorunlar arasındadır (Aktankerem ve Cömert, 2006). Bu çerçevede dil problemi kendisini göstermektedir. Araştırmalar okul öncesi eğitim programlarının çocukların gelişim düzeylerine uygun olmasının yanında ilgi ve ihtiyaçlarını karşılamada yeterli olmadığını göstermektedir. Oysa araştırmalar dezavantajlı bölgelerde yaşayan çocukların nitelikli bir okul öncesi eğitim programıyla uygun gelişim koşullarına ulaşacaklarını göstermektedir (Özdemir ve diğerleri, 2018; Yalçın ve Yalçın, 2018). Özellikle doğu bölgelerinde okul öncesi eğitimin etkili bir şekilde verilmesi ile çocukların bilişsel ve dil gelişimi açısından önemli mesafeler alındığını görülmektedir. Bu durum uygun okul öncesi eğitim programlarının çocukların bilişsel ve dil gelişimleri üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir (Özdemir ve diğerleri, 2018).

Okullarda öğretmenlerin programı uygulama sürecinde ortaya çıkan sorunlar da süreci olumsuz etkilemektedir. Yaş gruplarının farklı olması bu sorunların başında gelirken (Ertör, 2015), bütçe yetersizliği (Ertör, 2015; Kılıç, 2019) nedeniyle materyal eksikliği ve gezi - gözlem çalışmalarının yapılamaması da programın hedefine ulaşamamasında önemli bir etkiye sahiptir. Yaş gruplarının farklı olması öğrenci seviyeleri arasında önemli farklılıklar ortaya koymakta, bu durum öğrenciler için etkinlik seçimini zorlaştırmaktadır. Öğretmenler bu süreçte dezavantajlı yörelerden gelen çocukları ortak bir eğitim çerçevesinde belli bir seviyeye getirmeye çalışırken bir de yaş farklılıkları ile ilgilenmesi programın başarısını olumsuz etkilemektedir. Yaş gruplarının karma olması, sınıf içerisindeki öğrenciler arasında beceri yönüyle büyük farkların ortaya çıkmasına neden olurken bu durum öğrencilerin seviyelerine uygun etkinlik hazırlamaya çalışan öğretmeninde farklı düzeylerdeki birçok öğrenci nedeni ile etkinlik seçiminde zorluklar yaşamalarına neden olmaktadır. Okul öncesi eğitim programlarının en önemli amaçlarından birisi de çocukların sosyal gelişimlerinin iyi bir şekilde sağlanmasıdır. Programda bunun için gezi ve gözlem gibi etkinlikler bulunmaktadır. Fakat maddi yetersizlikler programın bu boyutunun eksik kalmasına neden olmakta, öğretmenler çocukların sosyal gelişimlerini sadece sınıf içi çalışmalarla gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Oysa okul öncesi dönem çocuklarının günlük hayat içinde, devletin farklı kurumları yanında sosyal tesis ve tiyatro gibi değişik alanları gezmesi, bu ortamları görerek ve yaşayarak öğrenme gerçekleştirmeleri onların özellikle sosyal gelişimleri açısından oldukça yararlı olduğu bilinmektedir. Velilerin okulun eğitim-öğretim etkinliklerine katılmak istememeleri de programın uygulanmasını olumsuz etkilemektedir (Ertör, 2015).

Okul öncesi eğitim programlarının uygulanmasında karşılaşılan sorunlardan birisi program değişikliklerinin öğretmenler tarafından yeterince bilinmemesidir (Ertör, 2015; Kılıç, 2019). Oysa araştırmalar program değişikliklerinde öğretmenlerin hizmetiçi eğitime alınmasının önemli yarar sağladığını ortaya koymaktadır. Araştırma sonuçları hizmetiçi eğitim alan öğretmenlerin daha az sorunla karşılaştığını göstermektedir (Arslan, 2017).

Karakter eğitimi günümüzde programlarda özellikle vurgulanan alanların başında gelmektedir. Fakat araştırmalar karakter eğitiminin sadece programa yazılarak gerçekleştirilemeyeceğini göstermektedir. Karakter eğitimi ile ilgili öğretmenlere hizmetiçi eğitim verilmesi, programın karakter eğitimi ile ilgili kazanımlarını kazandırmada etkili olacağı düşünülmektedir (Kocalar, 2019).

5.TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Okul öncesi eğitim alanında yaşanan sorunların literatür taraması yöntemiyle belirlendiği bu araştırmada program, öğretmen, okul, okul ve çevre ilişkisi ile yönetim alanlarında sorunlar belirlenmiş, bu konuda yapılan araştırma sonuçları analiz edilmiştir.

Türkiye’de okul öncesi eğitimle ilgili yayımlanan makale ve tezler incelendiğinde okul öncesi eğitimde yönetimle ilgili en önemli sorunlar; okul yöneticilerinin ve müfettişlerinin okul öncesi eğitim alanında uzman olmamalarıdır. Bunun yanında okulda bulunan öğretmenlerin yönetime katılma konusunda sorun yaşaması, okul yöneticilerinin okul öncesi eğitimi önemsememeleri gibi sorunlarda önemli yönetsel sorunlar görülmektedir.

Okul öncesi eğitimde uygulanan programla ilgili sorunlar incelendiğinde en önemli sorunların programların yeterince açık olmaması, programların öğrencilerin gelişim özelliklerine hitap etmemesi, sınıflarda farklı yaşlarda öğrencilerin bulunması nedeniyle programın uygulanmasında güçlüklerin yaşanması biçiminde olduğu görülmektedir. Bunun yanında araştırmalarda programların çok sık değişmesi ve bu değişikliklere öğretmenlerin uyum sağlayamaması gibi sorunların da yansıtıldığı görülmektedir.

Araştırmalarda okul öncesi eğitim alanında öğretmenlerle ilgili yaşanan sorunlar ele alındığında; eğitim-öğretim sürecinde materyal ve mekân problemlerin görüldüğü, teneffüs imkânlarının oldukça sınırlı olduğu gibi önemli sorunlar ele alınmıştır. Bunun yanında araştırmalarda velilerin öğretmen algıları da öğretmenlerin motivasyonlarını olumsuz etkilemektedir.

Araştırmalarda okulla ilgili sorunlar incelendiğinde bu sorunların büyük çoğunluğunun fiziksel kaynaklı olduğu görülmektedir. Özellikle bina içerisinde mutfak, lavabo ve sınıfların konumlarıyla okul bahçesinin istenen niteliklere sahip olmaması önemli sorunlar içerisindedir. Ayrıca sınıf büyüklüklerinin öğrenci sayısına göre küçük olması, sınıf içindeki öğrenme merkezlerinin yetersizliği ele alınan diğer sorunlar içerisindedir.

Türkiye’de okul öncesi eğitimle ilgili araştırmalarda okul-çevre ilişkisi ile ilgili ele alınan en önemli sorun çevrenin okul öncesi eğitime ilişkin olumsuz bakışı ile ilgilidir. Araştırmalarda Türkçe bilmeyen velilerin öğretmenlerle iletişim kuramamaları, anne-baba ilgisizliği bu çerçevede ele alınan önemli sorunlar olarak görülmektedir.

Yönetimle ilgili sorunlar analiz edildiğinde yönetici ve müfettişlerin okulöncesi eğitimde alanında uzman olmamaları, öğretmenlerin yönetime katılımının yeterli derecede olmamasının önemli sorunlar arasında olduğu görülmektedir. Gündoğan’ın (2002), okul öncesi eğitim kurumlarında yaşanan problemleri belirlemek amacıyla gerçekleştirdiği araştırmada öğretmenler okul ile ilgili alınan kararlara okul öncesi öğretmenlerinin dâhil edilmemesini sorun olarak gördüklerini dile getirmektedir.

Öğretmen ve yönetim açısından en fazla dile getirilen sorunlardan birisi de maddi yetersizliklerdir. Özellikle Bakanlık tarafından yeterli maddi desteğin sağlanmaması, aidatların düzenli bir şekilde alınmaması önemli sorunlar arasında görülmektedir. Bu durum sadece bazı materyallerin ya da oyuncakların alınması için değiş öğretmenlerin motivasyonu ve öğretimin etkili bir şekilde gerçekleştirilmesi için önemlidir. Ada ve arkadaşları (2014) tarafından gerçekleştirilen araştırmada ailelerin ödemeleri gereken aidat vermek istememeleri nedeniyle zaman zaman öğretmenlerle aralarında sıklıkla anlaşmazlıkların yaşandığını bu durumunda öğretmenlerin motivasyonlarını olumsuz etkilediği sonucuna varmıştır. Yine Tok’un (2002), gerçekleştirdiği araştırmada öğretmenlerin bütçe yetersizliği nedeniyle araç-gereç alımında sorunlar karşılaştıkları sonucuna varmıştır.

Okulların fiziki yapısı, öğrenci düzeyine uygunluğu okul öncesi eğitimin etkili bir şekilde verilmesi için son derece önemli olmasına rağmen araştırma sonucuna göre bu alanda sorunların olduğu görülmektedir. Kurşunlu (2018) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonuçları bu sonuçları destekler niteliktedir. Bu araştırmada Türkiye’deki 12 ilde okul öncesi eğitim kurumlarının fiziksel özellikleri incelenmiş araştırma sonucuna göre; Türkiye’de ki okul öncesi eğitim kurumlarının yasal fiziksel standartları uluslararası standartlara göre oldukça yetersiz olduğu görülmüştür. Özkubat’ın (2013) yaptığı araştırmada okul öncesi eğitimin niteliğinin sadece personel ve programa değil aynı zamanda sınıf içi ve sınıf dışı mekân tasarımlarının da önemli olduğunu sonucuna varmıştır. Çünkü aynı araştırma sonucuna göre sınıf içi ve sınıf dışı mekân tasarımı okul öncesi eğitimde çocuk davranışlarını etkilemektedir.

Araştırmada okul öncesi eğitimde okul-çevre ilişkileri ile ilgili en önemli sorunlardan birisinin velilerin okul ve öğretmene ilişkin olumsuz algıya sahip olması olduğu görülmektedir. Bunun yanında velilerin çocuk ve okul öncesi eğitim hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması, velilerin farkındalığının zayıf olması, okulda verilen eğitimin evde desteklenmemesi araştırmada önemli sorunlar arasında görülmektedir. Kaya (2013) tarafından gerçekleştirilen araştırma bu sonucu destekler niteliktedir. Kaya’nın araştırma sonucuna göre okul öncesi eğitim öğretmenleri velilerle daha çok; velilerin okul öncesi eğitimi önemsememeleri ve öğretmenleri de bakıcı olarak algılamaları yanında velilerin okul öncesi eğitim ve çocuk hakkında bilgisiz olmaları, okulda verilen eğitimin evde desteklenmemesi gibi alanlarda sorunlar yaşadıklarını belirtmektedirler. Oysa ilgili literatür incelendiğinde okul öncesi eğitimin istenen sonucu verebilmesi için okul ve aile işbirliği gerekli görülmektedir (Ok, 2016; Güleç ve Cömert, 2019).

Bir eğitim öğretim-öğretim sürecinde öğretmen, öğrenci yanında üçünü olarak en önemli öge de okullarda uygulanan programlardır. Araştırma sonuçlarına göre programın öğrenci düzeyine uygun olmaması, sık olarak değişmesi önemli bir sorun olarak görülmektedir. Demircan Aydın (2017) tarafından 2013 programıyla ilgili gerçekleştirilen araştırmada programın uygulama boyutunun zayıf olduğu dile

getirilmiştir. Aynı şekilde Köksal ve arkadaşlarının (2016) okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programı hakkındaki görüşlerine ele aldıkları araştırmada da bazı bazı öğretmenler programın bazı aksayan yönlerinin bulunduğunu, programın her okula uygun olmadığını, öğretmenin programı uygulamada yeterli olmadığını ifade etmişlerdir. Bu sonuçlar araştırma sonuçlarımızı destekler niteliktedir.

Bu araştırma sonuçlarından hareketle başlıca şu öneriler getirilebilir:

- Yönetim ve denetim alanında uzmanlaşma olmalı, okul öncesi eğitim alanında görev alacak yönetici ve müfettişlerin bu alanda uzman olmaları zorunlu kılınmalıdır. Bu eğitimin verilmesi mümkün olmadığında yönetici ve müfettişlerle ilgili en azından okul öncesi eğitim konusunda kısa süreli kurslar verilmelidir.
- Programlar öğrenci düzeyine, gelişim özelliklerine uygun olmalı, programın uygulanacağı bölge ve yörelere uyarlanabilmesine imkan sağlanmalıdır.
- Okul öncesi eğitimle ilgili velilerin olumsuz algılarını ortadan kaldırmak için seminerler düzenlenmeli, medyada okul öncesi eğitimin gerekliliği dile getirilmelidir.
- Okul ve sınıfın fiziksel özellikleri öğrenci sayısı ve öğrenci gelişim özelliklerine uygun olarak hazırlanmalıdır.
- Okul öncesi eğitimde tenefüs araları uzatılmalı, öğretmene ve öğrencilere zaman verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Ada, Ş., Küçükali, R., Akan, D., & Dal, M. (2014). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yönetim Sorunları. *Middle Eastern & African Journal of Educational Research*, (12), 32-49.
- Aktankerem, E. ve Cömert, D. (2006). Siirt İlinde Okul Öncesi Eğitim Sorunlarının Tespitine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 34(170), 1-16.
- Akyüz, Y. (2018). *Türk eğitim tarihi*. 30. Baskı, Ankara: Pegem Yayınları.
- Arslan, Z. (2017). *Okul öncesi öğretmenlerinin 2013 okul öncesi eğitim programını uygulamada karşılaştıkları sorunların düzeyi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Aslanargun, E. ve Tapan, F. (2012). Okul Öncesi Eğitim ve Çocuklar Üzerindeki Etkileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 219,238.
- Aydın, Z. D. (2017). *Öğretmen Ve Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitimi Değerlendirmeleri Ve Bu Alanda Yaşanan Yönetimsel Sorunlar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Başal, H. A. (2007). *Okul Öncesi Eğitim*. 2. Baskı, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Başer, G. (1996). *Anasınıfı Eğitimi Alan ve Almayan İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarılarının Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Budunç, A. B. (2007). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Bakış Açısıyla Çalışma Ortamlarının Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Büte, M. ve Balcı, F. A. (2010). Bağımsız Anaokulu Yöneticilerinin Bakış Açısından Okul Yönetimi Süreçlerinin İşleyişi ve Sorunlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(4), 485-509.
- Can, E. ve Kılıç, Ş. (2019). Okul Öncesi Eğitim: Temel Sorunlar ve Çözüm Önerileri, *Milli Eğitim Dergisi*, 48(Özel Sayı), 483-519.
- Çetinkaya, B. (2010). *Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim ve Sorunlar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dağlı, A. ve Han, B. (2017). Öğretmen Görüşlerine Göre Diyarbakır İli Eğitim Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(12), 108-124.
- Demir Yıldız, C. (2018). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Yönetiminde Yaşanan Zorlukların Değerlendirilmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(STEMES’18), 95-102.
- Demircan Aydın, Z. (2017). *Öğretmen ve Yöneticilerin Okul Öncesi Eğitimi Değerlendirmeleri Ve Bu Alanda Yaşanan Yönetimsel Sorunlar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ekinci, S. Z. (2019). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Öğretmen-Aile Birliği ve Öğretmenlerin Velilerle Yaşadıkları Sorunlar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Ertör, E. (2015). *İlkokulda Görev Yapan Anasınıfı Öğretmenlerinin Yaşadıkları Yönetimsel Sorunlara İlişkin Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Güleç, H. & Cömert, D. (2019). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Aile Katılımının Önemi: Öğretme Aile-Çocuk ve Kurum. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 133-145.
- Gürkan, T. (2004). *Okulöncesi Eğitimin Tanımı, Kapsamı Ve Önemi, Okulöncesi Eğitimin İlke Ve Yöntemleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (15. Baskı), Ankara: Nobel Yayınları.
- Katranç, M. (2014). Okul Öncesi Eğitim ve Önemi. S. Seven (Ed.), *Okul Öncesi Eğitime Giriş*, Ankara: Pegem Akademi.
- Kaya, N. (2013). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yaşadıkları Sorunlar Ve Hizmet İçi Eğitim İhtiyaçları Araştırma Raporu*. <http://www.academia.edu/6954387/> adresinden 02.01.2020 tarihinden erişilmiştir.
- Kılıç, Ş. (2019). *Okul Öncesi Eğitimde Temel Sorunlar ve Çözüm Önerileri*., Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırklareli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kırklareli.
- Kocalar, E. (2019). *2013 Okul Öncesi Eğitim Programının Karakter Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Kök, M., Küçükoglu, A., Tuğluk, M. N. ve Koçyiğit, S. (2007). Okul öncesi eğitiminin sorunlarına ilişkin öğretmen görüşleri (Erzurum ili örneği). *KKEFD*, (16), 160-171.
- Köksal, O., Balaban Dağal, A. & Duman, A. (2016). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Programı Hakkındaki Görüşlerinin Belirlenmesi. *The Journal Of Academic Sociel ScienceStudies*, (46), 379-394.

- Kurşunlu, E. (2018). *Türkiye'deki Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Fiziksel Özelliklerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özkubat, S. (2013). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Eğitim Ortamlarının Düzenlenmesi ve Donanım. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Dergisi*, 4(2), 58-66.
- Oktay, A. (2002). Türkiye'de Okul Öncesi Eğitimin Dünü ve Bugünü. *Eğitim ve Bilim*, 3, 3-7.
- Özdemir, M., Civelek, Ş., Çetin, Y. E., Karapınar, N. ve Özel, D. (2015). Öğretmenlerin Eğitimsel Çevresel ve Sosyal Sorunları (Şırnak ili örneği). *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(2015), 163-181.
- Öztürk, F. Z., Kaya, N. Ve Durmaz, E. (2015). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Görev Sürecinde Yaşadıkları Eğitimsel Sorunlar ve Çözüm Önerileri, *KSBD, Hüseyin Hüsnü Tekışık Özel Sayısı* 2(7) Sonbahar, 67-93
- Polat, C. ve Çelmeli, Ö. (2015). Okulöncesi Eğitim Kurumu Seçiminde Tüketici Tercih Etkenleri. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı:8, 25-41.
- Sabancı, A., Altun, M. v-e Altun, S. U. (2018). Okul Yöneticilerinin, Öğretmenlerin ve Velilerin Görüşlerine Göre Ana Sınıfı Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 24(2), 339-385.
- Saklan, E. (2011). *Türkiye'de Okul Öncesi Eğitim Politikaları, Finansmanı Ve Uygulamaya İlişkin Görüşler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Sarıışık, D. (2019). *Okul Öncesi Eğitime Yönelik Harcamalar (Muğla ili Menteşe yöresi örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Sumeli, F. (2015). *Karşılaştırmalı Bir Çalışma: İstanbul İl Merkezinde Bulunan Üniversitelere Ve Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Fiziksel Ortamların İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tok, E. (2002). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yönetim Sorunları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Türkdemir, A. (2013). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Bakış Açısından Okul Öncesi Eğitim Denetiminin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Uçar Kaplan, E. (2015). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yönetim İle Yaşadığı Sorunlar Ve Çözüm Önerileri. *Yaşadıkça Eğitim*, 29(1), 49-4.
- Yalçın, F. A. ve Yalçın, M. (2018). Okul Öncesi Öğretmenlerin Okul Öncesi Eğitimin Sorunlarıyla İlgili Görüşleri: Ağrı İli Örneği, *İlköğretim Online*, 17(1), 367-383.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık